

Vatandaş ekonomik krizi gıda maddelerinde zaten çoktandır yaşıyor

Son dönemde bir ekonomik kriz kaygısı sardı herkesi. Gerçi siyaseten bundan medet umanlar da yok değil. Makro düzeyde bir ekonomik kriz çıkacağı dile getiriliyor, kimileri yeni kahin olmaya niyetlenerek bunun için tarih bile veriyorlar.

Ekonomik krizden ne anlamak gerektiği önemli. Sahi nedir ki ekonomik kriz. İşsizliğin artması da olabilir yanıt, fiyatların hızla yükselmesi de; makro bazda ülke ekonomisinin zora girmesi, dış borcun ödenmesinde sıkıntı yaşanması da. Nerede durduğunuzda, nereden baktığınıza göre yanıtınız değişir.

Sıradan bir vatandaşsanız, belli bir ücretle geçiniyorsanız ve işiniz garantiye sizin için temel sorun enflasyondur. İşinizi kaybetme riski içindeyseniz, bundan korkarsınız. İşsizseniz, umudunuz daha da kırılır.

İşadamıysanız, sahibi olduğunuz işletmenin zarar edeceğinden, banka borcunuzu ödeyemeyeceğinden, tüm varlığınızı kaybedeceğinden korkarsınız. Yani herkesin krizi kendi!

Aslında bir açıdan bakınca, geniş halk kitleleri için ekonomik kriz zaten yaşanıyor. Merkez Bankası'nın sürekli olarak dile getirdiği "Enflasyonu gıda maddeleri azdırıyor" görüşü de, ki bu görüş büyük ölçüde doğru, halkın zaten bir ekonomik kriz yaşamakta olduğunu gösteriyor.

Rakamlarla konuşmak her zaman en iyi yöntemdir. Hele hele bu rakamlar devlet eliyle üretilmiş

Alaattin Aktaş

ala.aktas@gmail.com

Son bir yılda fiyatı en çok artan 10 mal ve hizmetten 7'si gıda maddesi. 115 gıda maddesi içinde fiyatı bir yılda gerileyenlerin sayısı ise yalnızca 9.

resmi rakamlarsa, kimse spekülasyon yapıldığını söyleyemez. Gerçi dün de belirttik, bakıldık rakamları eğip bükmek mümkün değil, olmuyor, bu kez de "Türk halkı gıda maddelerine aslında bu kadar para ayırmıyor" gibi tuhaf bir görüş dile getirilmeye başlandı. Adeta bunun için kamuoyu oluşturulmaya çalışılıyor. Sanki TÜFE'de gıda maddelerinin ağırlığını başkaları belirliyormuş gibi. Bu çalışmayı da TÜİK yapıyor.

Rakamlar dedik... TÜFE'yi oluşturan tüm mal ve hizmetler içinde temmuz ayı itibarıyla fiyatı yıllık

bazda en çok artan 10 mal ve hizmeti sıraladık. İlk 10'un 7'si gıda maddesinden oluşuyor.

Kuru kayısı ve kayısı, en çok zam gören iki ürün. Hava koşulları yüzünden bu yıl kayısı rekoltesi çok büyük oranda düştü, bu biliniyor. Rekoltedeki bu düşüş de, fiyata yansıyor sonuçta. Fiyat artışında üçüncü sırayı Antep fıstığı, dördüncü sırayı fındık içi alıyor. Kuru fasulye altıncı, limon sekizinci, kuru barbunya da onuncu sırada.

Fiyatı en çok artan ilk 10 mal ve hizmet arasında girebilen gıda dışındaki 3 kalemden beşinci sıradaki boş DVD, vatandaş için pek bir şey ifade etmiyor. Telefon ekipmanları ve şehir hatları vapur ücreti ise önemli harcama kalemleri sayılabilir.

115'in 106'sında artış var

TÜFE kapsamında temmuz itibarıyla bir önceki yıla göre fiyat değişimi hesaplanan 115 gıda maddesi var. Bu gıda maddelerinin 106'sında fiyat artışı olmuş, yalnızca 9 kalem gıda maddesinde fiyat bir önceki yılın altında kalmış.

TÜİK verilerine göre, temmuz itibarıyla son bir yılda 6 kalem gıda maddesinin fiyatı yüzde 57 ile yüzde 92 arasında arttı. İlk sıralarda yer alan kuru kayısı, kayısı, Antep fıstığı ve fındık içi sürekli tüketilmesi gerekmeyen, fiyatı çok arttığı takdirde tüketimin kısılabileceği ürünler. Ama sürekli tüketim olan ve çok yüksek zam gören ürünler de var. Örneğin kuru fasulye fiyatında yüzde 59'luk, kuru

Gıda maddelerinde temmuz itibarıyla bir yıllık fiyat değişimi (%)

Kuru kayısı	91,88	Kaşar peyniri	16,18	Maydonoz	7,72
Kayısı	83,25	Şehriye	15,59	Maden suyu	7,60
Antep fıstığı	81,87	Makarna	15,50	Mayonez	7,53
Fındık içi	64,82	Yufka	15,35	Sakatat	7,25
Kuru fasulye	59,14	Salam	15,33	Çikolata	6,94
Limon	56,87	Balık	15,32	Bisküvi*	6,35
Kuru barbunya	46,57	Sakız	15,31	Sirke	6,26
Pirinç	44,56	Pasta	15,16	Hazır toz tatlılar	6,13
Kiraz	33,76	Yoğurt	14,73	Yer fıstığı	6,08
Ay çekirdeği	31,68	Pekmez	14,25	Koyun eti	5,97
Mercimek	31,46	Taze fasulye	14,21	Meyveli gazoz	5,74
Göfret	30,06	Ekmekek	14,13	Kola	4,65
Seftali	29,94	Toz şeker	14,11	Leblebi	4,22
Badem içi	29,22	Tulum peyniri	14,06	Salatalık	4,15
Erik	27,52	Cipsler	14,03	Meyve Suyu	4,07
Yumurta	27,52	Süt	13,93	Tuz	3,84
Tahin	27,00	Kesme şeker	13,84	Kabartma mad.	3,63
Tereyağı	26,95	Lokum	13,39	Yeşil soğan	3,42
Armut	26,00	Üzüm	13,39	Salça	3,32
Ceviz içi	25,73	Reçel	12,64	Kağıtlı şeker	3,17
Zeytinyağı	25,51	Krem peynir	12,33	Kakaolu içecek	3,05
Bamya	25,30	Tahıl gevreği	12,26	Sivri biber	2,51
Kabak çekirdeği	24,65	Sosis	12,05	Kavun	2,10
Elma	24,54	Bebek maması	11,65	Mantar	2,08
Kuru üzüm	24,21	Dondurma	11,58	Kakao	1,59
Muz	22,85	Çikolata	11,50	Dolmalık biber	1,29
Tahin helvası	22,85	Marul	11,33	Kahve	1,01
Hazır çorbalar	21,72	Kek	11,22	Sarımsak	0,72
Semizotu	19,14	Su	11,14	Patlıcan	0,14
Beyaz peynir	18,79	Ketçap	10,79	Kraker	0,07
Çay	18,75	Bitki çayı	10,60	Hazır kahve	-0,13
Baklava	18,64	Bulgur	10,24	Ayçiçek yağı	-0,29
Patates	18,53	Baharat	10,02	Nohut	-1,30
Dana eti	18,24	Tavuk eti	9,79	Karpuz	-2,61
Çikolata tablet	18,02	Margarin	9,69	Carliston biber	-6,43
Buğday unu	17,70	Konserveler	9,32	Kabak	-7,99
Ayran	17,29	Zeytin	9,26	Mısırozü yağı	-7,99
Sucuk	16,54	Bal	8,78	Kuru soğan	-20,93
				Domates	-21,49

barbunyada yüzde 47'lik, pirinçte yüzde 45'lik artış söz konusu. Aynı şekilde suka tüketilen gıda maddelerinden mercimeğin fiyatında da yüzde 31 artış oldu. Yumurta fiyatındaki artış da yüzde 28 düze-

yinde. Makarna, şehriye ve yoğurtta yüzde 15'lik artışlar da aslında kuru kayısı da yüzde 92'yi bulan artıştan daha önemli.

Son bir yılda fiyatı en çok gerileyen iki ürün ise yüzde 21 ile doma-

Fiyatı en çok artan 10 mal ve hizmet (%) (Temmuz itibarıyla)

Kuru kayısı	91,88
Kayısı	83,25
Antep fıstığı	81,87
Fındık içi	64,82
Boş DVD	62,56
Kuru fasulye	59,14
Telefon ekipmanları	58,76
Limon	56,87
Şehir hatları vapur ücreti	51,10
Kuru barbunya	46,57

tes ve kuru soğan.

Tablo bu! Ekonomik kriz olabileceğinden kaygı duyanlar ya da ekonomik kriz olsa diye umanlar; şu içinde bulunulan günler bir çeşit ekonomik kriz günleri değil de ne?